

¹ Попова Олександра Володимирівна, кандидат педагогічних наук
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, м. Одеса, Україна
Received October 12, 2013; Accepted October 28, 2013

Анотація. Стаття присвячена проблемі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців у вищому педагогічному навчальному закладі України в спектрі філософсько-педагогічної парадигми. В статті аналізуються провідні китайські філософсько-педагогічні концепції та зміст професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови відповідно до базових китайських філософсько-педагогічних концепцій.

Ключові слова: підготовка майбутніх перекладачів-східнознавців, філософсько-педагогічна парадигма, зміст професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови.

Необхідною умовою професійної підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в межах педагогічної освіти України є врахування філософсько-педагогічних ідей Китаю, оскільки педагогічна освіта Китаю базується безпосередньо на багатоаспектній філософській мислі. Всі, без винятку, сфери життєдіяльності китайців «пронизані» філософськими ідеями видатних китайських мисливців і цілих династій, таких як династія Шан і Чжоу, Цуньцю та Чжаньго, Хань, Вей, Цзінь, Суй і Тан, Сун і Мінь, а також Цін. Менталітет представника китайської нації підпорядкований благодію (відповідно до конфуціанства) – етично-моральному вихованню, в центрі якого знаходяться «людинолюбство», «підпорядкування старшому поколінню».

Саме тому *метою* дослідження стало вивчення проблеми професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців у вищому педагогічному навчальному закладі України в спектрі філософсько-педагогічної парадигми. Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких **завдань**: 1) встановити базові філософсько-педагогічні компоненти професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців у вищому педагогічному навчальному закладі України; 2) проаналізувати зміст професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови відповідно до базових китайських філософсько-педагогічних концепцій.

Китайська філософсько-педагогічна галузь увібрала головні постулати провідних філософських теорій, серед яких виокремлюють:

– **конфуціанство** (прихильниками напряду є Кун Цю (Конфуцій), Цзи-си, Мен Ке, Сунь Цин та інші);

– **моїзм** (творець – Мо Ді, його послідовниками вважають Сянлі, Сянфу, Ден Ліня);

– **даосизм** (виникнення «руху» пов'язано з ім'ям Лао-цзи, школами Сунь Цзяня та Інъ Веня, а також Чжуан Чжоу).

Розуміння українськими фахівцями-сходознавцями, в особливості перекладачами китайської мови, сутності філософських теорій Китаю сприяють полегшенню пізнання специфіки її культури, історії, традицій, виховання.

Отже, виховання китайського громадянина з давніх-давен засновується на таких філософських категоріях: небо (*тянь*), людина (*жень*), путь (*дао*), закон природи (*лі*), буття (*ю*), небуття (*у*), життєві сили (*ці*), темне начало (*інъ*), світле начало (*ян*), сутність (*ши*), знання (*чжи*), дія (*сін*), форма (*сін*), дух (*шень*), тотожність (*тун*), розбіжність (*і*), добро (*шань*), зло (*е*), властивість (*сін*), штучність (*вей*), людинолюбство (*жень*), повинність (*і*), заслуга (гун), користь (*лі*) і т. д, саме тому в основу професійно-мовленнєвої підготовки стародавні принципи і здобутки китайської філософії. Базовими бажано «прикріпити» теорії, презентовані такими китайськими філософами-педагогами, як Конфуцій, Мо Ді (Мо-цзи), Лао-цзи, Мен-цзи, Сюнь-цзи, Хань Фей-цзи, Дун Чжуншу, Чжу Сі, Є Ши, Вань Шоужень і Ван Фучжи.

І. Філософсько-педагогічні концепції Конфуція в системі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах педагогічної освіти України:

Правило поведінки й морального перевиховання.

Конфуцій є зразком для наслідування для багатьох китайських науковців і студентської молоді. Його ідеї характеризують як теорію керування за допомогою добродіїв (*правил поведінки й морального перевиховання*), що, безсумнівно, покладає основу ефективного виховання й навчання. В його етико-політичній теорії «людинолюбство» займає провідне місце й система правил стосовно «прищеплювання» цього добродія людині відповідає функції виховних завдань, оскільки «поштивість молодших братів до батьків й старшим братам є основою людинолюбства [Лунь юй, гл. 1]. На думку Конфуція, зміст поняття «людинолюбства» містить дві складові – «великодушність» й «милість». Такі риси характеру мають чисельні представники китайської інтелігенції, саме тому для майбутніх перекладачів китайської мови є дуже важливим під час виконання професійних обов'язків користуватися відповідними етичними нормами й коректно інтерпретувати поведінку мовця – носія китайської мови.

Оволодіння знаннями через навчання.

Представники сучасної освіти Китаю розділяють точку зору Конфуція стосовно знань: «Ті, хто володіють знаннями від народження, стоять вище всіх; ті, хто володіють знаннями завдяки навчанню, йдуть за ними; ті, хто почали навчання, тому що опинилися в скрутному становищі, йдуть за ними; ті, хто, опинилися в скрутному становищі, не навчаються, стоять нижче всіх серед народу. Майбутні перекладачі китайської мови повинні розуміти сутність такої ієрархії.

В основу професійно-мовленнєвої підготовки перекладачів-сходознавців слід покласти принцип Конфуція про значення «знань, що були здобути завдяки навчання», у протиставлення «знанням від народження». Пізнання, за Конфуцієм, здобувається через наполегливий труд (особливо таке ствердження «проявляється» в сфері вивчення китайської мови). Світоглядне й країнознавче виховання сходознавців має відповідати підходу Конфуція до змісту поняття «обізнаність»: «слухати багато дещо; обирати з того, що прослухав, найкраще й дотримуватися цього; бачити багато дещо й запам'ятовувати побачене, оскільки мудрість, здібності й розум здобуваються через подібне навчання». Мовлення сучасного перекладача-китаєзнавця відображає результат «засвоєння» вищевказаного підходу. Вважаємо за доцільне зазначити, що філософ пропонував навчатися не тільки у «добрих», але й у «поганих», тобто отримувати користь від навчання від так званих «вчителів із зворотної сторони».

Значення повторення вивченого матеріалу.

Доцільним є відзначити новаторський для давнього часу підхід Конфуція про значення повторення вивченого матеріалу [Лунь юй, гл. 1] і зв'язок навчання з мисленням. Він вважав, що «навчатися і не розмірковувати – марна витрата часу; розмірковувати і не навчатися – згубно» [Лунь юй, гл. 2]. Вивчення китайської ієрогліфіки, наприклад, засновується не тільки на «технічних» навичках відтворення графіки, але й осмислення самої ідеї складу, змістових компонентів та вимовного боку ієрогліфа (*хань цзи*). Систе-

ма вправ з оволодіння китайської мови має містити завдання проблемного креативно-комунікативного характеру, що вимагає «залучення» розумових здібностей студентів з подальшим функціонуванням в інтенсивному режимі. Невід'ємною умовою успішного засвоєння китайської мови є практика домашнього читання і виконання вправ, спрямованих на відтворення змісту автентичних текстів і вираження власних думок стосовно певних ситуацій з аргументацією позиції студента. Конфуцій вірно відзначив: «Читання книг без міркування прочитаного матеріалу не дає ніяких результатів, а мислення без читання книг тільки стомляє». Великий учитель був упевненим, що «навчання є основою мислення, мислення є поглибленням вивченого матеріалу, навчання і мислення однаково важливі й корисні один для одного».

«Взаємовідносини» між знаннями і діями.

Не менш вагомим був внесок Конфуція в закладення основ теорії навчання: він в паралелі розглядав «відносини» між знаннями та діями (тобто теорії та практики) і наголошував на необхідності використання знань на практиці. Зміст дії він розглядав в якості критерію перевірки рівня навчання. Наразі аудиторна робота у вищих навчальних закладах України складається з лекцій, практичних занять (лабораторні роботи, семінарів), тому продемонструвати свої набуті знання студенти можуть на практичних заняттях і під час виконання самостійних та індивідуальних дослідницьких завдань. Для майбутніх перекладачів-сходознавців дуже важлива виробнича практика як компонент мовної фахової підготовки, в процесі проходження якої студенти «занурюються» в сферу професії перекладача.

Уявлення Конфуція про «набуття знань через навчання» вплили на розвиток китайської філософії та є популярними в сучасній китайській педагогіці. Майбутні перекладачі китайської мови зобов'язані ознайомитися з провідними постулатами цього філософа й коректно тлумачити змістові аспекти навчальних дисциплін з оволодіння спеціальністю «Переклад (китайська мова)».

II. Філософсько-педагогічні концепції Мо-цзи в системі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах педагогічної освіти України:

Вагомий внесок в філософську базу теорії навчання зробив Мо Ді (Мо-цзи – лідер наукового руху *моїзм*, протилежне за змістом ідеям Конфуція). Він очолював строго організовану політичну групу, яка мала характер наукового закладу. Його називали «великий учитель». Мо-цзи проголосував «загальну любов» (*цзяньай*), «почитання єдності» (*шантун*), «шанування мудрості» (*шан сянь*), «заперечення музики та розваг» (*фейюе*) і таке інше. В свій час Мо-цзи мав великий вплив на народ, як і Конфуцій. Серед провідних освітніх робіт Мо-цзи можна виокремити такі: «Цинь ши (зближення з ученими)» та «Сюшень (самовдосконалення)». Філософ наголошував на важливості «зусиль» людини для досягнення цілей в житті, що, безсумнівно, можна розглядати в спектрі необхідних умов для вивчення китайської мови студентами – майбутніми перекладачами.

Знання потребують здібностей.

Після смерті Мо-цзи його послідовники розділилися на три течії, які очолили Сянлі, Сянфу і Денлін; згодом вони об'єдналися в одну течію «пізні моїсти». Стародавні філософи зробили вплив на розвиток дидактики в Китаї, виявив зв'язок між «як знаємо» і «що знаємо», тобто презентували матеріалістичну базу теорії пізнання. У першій частині «Канону» [Мо-цзи, розділ 10] зазначено про важливість певних властивостей органів почуттів людини під час набуття знань: «Знання потребують здібностей». Це означає, що досягнення знань є набуттям знань завдяки здібності до нього, але здібність ще не є саме знанням; знання – це результат (зіткнення) із зовнішнім світом. «Зіткнення» слід розуміти як контакти з предметами та чуттєве сприйняття об'єктивно існуючих предметів. Процес набуття знань майбутніми перекладачами будь-якої мови в сучасних умовах має всі передумови бути успішним, якщо б форми оволодіння знаннями відповідали типології пізніх моїстів:

- «особисте знання» (цинъ чжи) – безпосередній досвід, що був набутий через особисті контакти з предметами;

- «почуте знання» (вень чжи) – знання, що були отримані від інших людей непрямым шляхом;

- «знання, що було набуто в результаті суджень» (шо чжи) – за допомоги понять (назв) роблять судження та висновки, в результаті чого виникає нове знання;

- «знання, що було набуто в результаті міркувань» (чжи) – знання, що набуваються через міркування, приносять ясність [Мо-цзи, розділ 10]; знання, що було набуто в результаті міркувань, - це міркування про предмети за допомогою здібностей до знань, і тільки тоді знання предметів стає ясним, ніби предмет з'явився перед очима.

Міркування як вищий ступінь пізнання.

Міркування корелює з вищим ступенем пізнання. «Моїстські знання» відображують етапи процесуальної транслатології: органи почуттів, коли «стикуються» з об'єктивно існуючими предметами (текст оригіналу), викликають відчуття, які відображують тільки ознаки об'єкта (типові лінгвістичні ознаки певної мови), але щоб досягнути сутності предмету, потрібно провести аналіз предмета (тексту оригіналу), обміркувати отримані результати (текст перекладу) й осмислити їх (аналіз адекватних лінгвістичних засобів перекладу тексту оригіналу), тобто здійснити «міркування про предмети завдяки здібностей до знань», і тільки в цьому випадку можна знайти чітке, правильне знання про те, про що йдеться, «і тоді знання предметів стає ясним, немов перед очима». Оволодіння майбутніми перекладачами китайської мови «правильними знаннями» (через раціональне пізнання) можливе за умови правильно-організованої теоретико-методичної й практичної (виробничої) підготовки.

Зв'язки між причиною і наслідком.

До заслуг моїстів відносять виявлення зв'язків між причиною і наслідком – «причина – набуття того, що згодом приводить до результатів». «Причина» - це дія, яка породжує виникнення предмета, а «результат» - наслідок. Наявність «причини» породжує «результат». Для майбутнього перекладача дуже важливим є не тільки розуміння «китайської логіки висловлю-

вань», але й побудова дискурсу за допомоги логічних причинно-наслідкових зв'язків під час реалізації міжкультурної комунікації. Вимога правильно висловлювати та відображати понятійний зміст предмета (текст оригіналу) у формі судження роз'яснює тезис «за допомоги слів передавати смисл»; а тезис «за допомоги міркувань розкривати причину» - означає роз'яснити причину винесення того чи того судження у формі логічного умовиводу (тобто репрезентувати адекватний переклад).

Критерії перевірки знань.

Слід зазначити, що моїсти ознайомили народ з функціями «критерію» («примірянь»), впровадили актуальні натепер в науці поняття «доказ на прикладі» (аналогія), «однаковість» (однакове значення слів), «підтримка» (привернення доказу), «розповсюдження» (довід за аналогією) та інші. Розвиток ідеології, починаючи з часів Мо-цзи і до пізніх моїстів свідчать про досягнутий прогрес. Пізні моїсти залишили в історії Китаю надзвичайно цінну спадщину, саме тому ознайомлення студентів – майбутніх перекладачів з філософськими течіями цієї країни може прислужитися для поширеного світогляду студентів та допоїти їм найкраще розуміти культурно-традиційне багатство і різноманітність Піднебесної.

III. Філософсько-педагогічні концепції Лао-цзи в системі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах педагогічної освіти України:

Давні китайці не погоджувалися з деякими думками давнього філософу Лао-цзи, який нехтував принцип, що панував у рабовласницькому суспільстві, «керування на засадах правил поведінки», хоча водночас він тужно скаржився: «Правила поведінки – вони підривають відданість і довіру, кладуть початок смуту» [Лао-цзи, § 38]. Його також не задовольняв принцип нового феодального суспільства «керування на засадах закону», оскільки він уважав, що, коли ростуть закони й накази, збільшується чисельність злодіїв та розбійників [Лао-цзи, § 57]. Його ідеї суперечили кредо Конфуція про «шанування мудрих». Крім того, Лао-цзи був проти «освіченого народу», будучи переконаним, що в суспільстві відбуваються «смути», та ним важко керувати через «наявність» у народу «знань», а у правителя «бажань»: «Саме тому керувати країною за допомоги знань – нещастя для країни, а керування країною без допомоги знань – щастя для країни» [Лао-цзи, § 65]; він наполягав на «керуванні, побудованому на недіянні». На його думку, бажано, щоб правитель сам не мав «бажань», і тоді народ природним чином стане простодушним; для «досягнення» «відсутності знань» і «відсутності бажань» необхідно відмовитися від «шанування мудрих» і «не цінувати рідкісних предметів», тобто ліквідувати всі суперечки, що спричиняють виникнення бажань (= здійснення недіяння). Він казав: «Здійснення недіяння приведе к тому, що не залишиться нічого, чим не можна було б керувати» [Лао-цзи, § 3]. Лао-цзи намагався створити ідеалізоване родове суспільство.

Майбутнім перекладачам-східнознавцям слід обережно відноситися до теорії Лао-цзи стосовно «відсутності знань» у народу; це зовсім не означає, що не існує ніякої потреби у набутті знань. Знання – база

будь-якої діяльності. Філологи-китаїсти повинні знати, що філософія Лао-цзи (даосизм) містила в собі численні діалектичні ідеї, які стали раціональною частиною його філософії.

Єдність суперечностей між «недоброю» та «доброю» людиною.

Вищою категорією даосизму є ідея «*дао*» (ієрогліф «*дао*» (道) складається з двох частин – «*шоу*» (头) – голова і «*цзоу*» (去) – йти). Ієрогліф «*дао*» символізує дорогу, якою йдуть люди. Лао-цзи надав «*дао*» смисл загального закону і розглядав його як джерело походження світу. Він конкретно проаналізував єдність суперечностей між «*буттям*» і «*небуттям*», відзначив аналогічний зв'язок «*недоброї*» та «*доброї*» людини. Українським перекладачам-східнознавцям було б цікаво знати, яку думку висловив Лао-цзи про діалектичну єдність «*вчителя*» й «*винагородження*»: «*Добра людина – вчитель недоброї людини, недобра людина – винагородження доброї людини. Уразі, якщо (недобра людина) не шанує свого вчителя, а (добра людина) не любить винагородження, то, незважаючи на розум, вони у корені помиляються*» [Лао-цзи, § 27]. У «*виховному*» фундаменті професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської педагогічної системи України доцільним є покласти правильно інтерпретоване вищенаведене ствердження Лао-цзи, а саме добра людина є вчителем недоброї людини, але зі свого боку недобра людина може уберегти добру людину від помилок, тому кожний бік грає свою роль, і неможна нехтувати ні одним з них. Це висловлювання містить глибоку істину про необхідність надавати значення ролі протилежного вчителю боку та вимогу, щоб в процесі навчання як «*лицьовий*», так і «*зворотний*» боки добували собі урок. Для ефективності професійної підготовки філологів-перекладачів китайської мови потрібно користуватися також правилом Лао-цзи: «*Необхідно «знати людей» і водночас «знати себе», необхідно «перемагати людей» і водночас «перемагати себе» (подолати власні недоліки), оскільки у тільки в цьому випадку можна досягти мудрості й здобути могутність*». «*Знати людей*» в спектрі професійної підготовки означає важливість вивчення країнознавства Китаю; «*знати себе*» - вільно володіти рідною мовою, історією, розуміти особливості культури і традицій України, знати про політичний стан своєї країни і таке інше; «*перемагати людей*» - вивчити зміст навчальної дисципліни «*Країнознавство Китаю*» і вміло використати на практиці набуті знання; «*перемагати себе*» - подолати прогалини у своїх фонових знаннях, удосконалювати професійність в галузі східнознавства.

IV. Філософсько-педагогічні концепції Сюнь-цзи в системі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах педагогічної освіти України:

Здатність до пізнання.

Не менш вагомий внесок в освіту зробив філософ Сюнь-цзи, який дотримався традиційних поглядів Конфуція (а саме, сприйняв та розвив погляди Конфуція і Мен-цзи) й приділяв велике значення «*знанням, здобутим через навчання*», але й відкидав ідеї про «*знання, отримання від народження*». Сюнь-цзи пише про сутність пізнання: «*То, за допомоги чого*

людина здатна пізнати (речі), називається здатністю до пізнання. Коли здатності до пізнання об'єднуються з речами, це називається знанням» [Сюнь-цзи, гл.16]. Це означає, що людина володіє здібностями, які дозволяють пізнати об'єктивні предмети, а коли ці здібності використовуються, вони набувають сили знання. Процес пізнання починається за допомоги органів почуттів («*небесні чиновники*») або зі «*знання предмета, про яке повідомляють небесні чиновники*», але почуттєве знання слід підняти до рівня раціонального знання, органи почуття повинні бути під контролем «*небесного правителя*» (розуму/серцю). Роль серця в керуванні п'ятьма органами почуттів полягає переважно в «*збиранні знань*». Перекладачам-східнознавцям може прислужитися ця ідея, оскільки процес засвоєння китайської мови є дуже трудомістким, який передбачає «*залучення*» як органів почуттів, так й використання певних здатностей для набуття знань, однак, важливим є додержувати емоційного нейтралітету, не дозволяти емоціям і почуттям отримати верх над перекладачем і ситуацією, тобто «*холодний*» розум підкоряє хвилинні «*обурення*». На думку Сюнь-цзи людина не повинна керуватися тільки поглядами, що укоренилися, а ці погляди, в свою чергу, не можуть заважати у придбанні нових знань.

Зв'язок між теорією і практикою.

Філософ приділяв велике значення вивченню зв'язку між знаннями (теорією) й вчинками (практикою). Він розрізнявав у знанні чотири ступеня: почуті знання, побачені знання, пізнані знання та знання, що були виражені у вчинках. Практика є важливою складовою навчально-виховного процесу професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців, Сюнь-цзи наголошує на «*адаптування знань*» до реальності: «*Ліпше почути, ніж не чути, ліпше побачити, ніж почути, ліпше пізнати, ніж побачити, ліпше актуалізувати знання у вчинках, ніж пізнати їх. Можна зупинитися, коли людина навчиться використовувати знання у вчинках*» [Сюнь-цзи, гл.4]. Іншими словами, знання, що актуалізуються у вчинках, є вище звичайних знань, вони – ціль і межа знань. Наразі також велике значення приділяється практиці, оскільки теорія повинна «*підтверджуватися на практиці*», яка служить для неї «*перевірочним доводом*» [Сюнь-цзи, гл.17, с.294].

Під «*хибними поглядами*» Сюнь-цзи розумів обмеженість знань і вважав, що «*причина хвороби в мисленні*», тобто людина «*однобоко розглядає явища, саме тому уявлення про їхню сутність не формується у повному обсязі*» [Сюнь-цзи, гл.15, с.294]. Перекладачі-китаїсти мають вивчати кожний лінгвістичний (фонетика, морфологія, синтаксис, лексикологія, стилістика китайської мови), соціокультурний (традиції, культура Китаю), етнічний (самосвідомість, мовні та культурні особливості китайської народності, яка мешкає на певній території), політико-економічний та інші складові змісту навчання не поверхово, а досконально, користуючись всебічним підходом до осягнення знань, інакше процес перекодування китайського тексту рідною мовою може піддатися спотворенню. Крім того, учення філософа про злу і добру природу людини можна покласти у виховну основу підготовки перекладачів китайської мови в межах педа-

гогічної освіти України – засобами навчання чи практичної діяльності людина набуває «добрі риси характеру – доброти», тобто здобуває знання й вивчає звичаї, що сприяє формуванню природи людини та його моральних якостей; абсолютно мудрими стають люди, які вивчили накопичений людьми досвід. На його думку, благородною є людина, яка накопичила в собі правила поведінки й почуття обов'язку та використовує їх на практиці.

V. Філософсько-педагогічні концепції Чжу Сі в системі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах педагогічної освіти України:

Теорія Чжу Сі (прізвисько – Юаньхуей чи Чжунхуей) є одним з філософсько-педагогічних компонентів професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови. Після Конфуція Чжу Сі був найвідомішим філософом-ідеалістом, який справив глибокий вплив на феодальне суспільство Китаю; його учіння, починаючи з кінця династії Південна Сун аж до кінця династії Цін, було офіційною філософією класу, що правив, а його твір «Сишу цзичжу» при династіях Мін і Цін був обов'язковим на іспитах для набуття вченого ступеня, який надавав право на отримання посади чиновника.

Принцип «здобуття знання через осягнення речей».

Головною категорією філософії Чжу Сі є найвищий принцип, розповсюдження якого приводить до виникнення трьох устоїв (влади государя над народом, батька над сином, чоловіка над жінкою). Він виклав свою теорію пізнання в роботі «Абзаци «Дасює». Доповнення до поняття «здобувати знання, осягаючи речі». Принцип «здобувати знання, осягаючи речі» означає, що за умов наявності бажання набути знання треба підходити до предметів таким чином, щоб з'ясувати їхній вищий принцип. Під «здобуттям знань, осягаючи речі» він розумів дослідження кожної речі впритул до виявлення її вищого принципу і писав: «Досягнення знань означає те, що в моєму серці нема нічого, чого б воно не знало». Слід спиратися на те, що знаєш, розширяти знання до того часу, поки не лишилося нічого, чого не знаєш [Чжу-цзи юйлей, гл.15]. Зрозумілим є ставлення Чжу-цзи до істини – того, чим володіє сама людина; те, що називають знаннями, - це пізнання істини в собі, а не пізнання істини на стороні за допомоги своїх знань. Важливим є його ствердження, що пізнання передують дії: коли істина зрозуміла, вона керує діями людини. Успішні студенти – майбутні перекладачі-китаєзнавці вправно використовують набуті знання на практиці, оскільки розуміють зміст фрази Чжу Сі: «Сутність учіння, безсумнівно, у застосуванні набутого в діях; якщо тільки знати, але не діяти, тоді це рівнозначно неучінню». Діалектичний погляд Чжу Сі на зв'язок між пізнанням і дією («знання і дія залежать одне від одного, взаємно стимулюють одне одного, їх неможна розривати») є важливим внеском у розвиток теорії пізнання Китаю.

VI. Філософсько-педагогічні концепції Є Ши в системі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах педагогічної освіти України:

Практичні діла, а не пусті розмови.

Китайський філософ-педагог Є Ши покликав займатися практичними справами, а не голими теоріями, досягати корисні результати, він виступав проти порожніх розмов про доброчесності, природу і долю. Педагогам, які готують майбутніх перекладачів-східнознавців, слід взяти до уваги вислів філософа: «Якщо той, хто читає багато, не знає, як використовувати те, що він прочитав, то його заняття є марними; якщо той, хто пише, не в змозі навчити, як діяти, його заняття також є марними; якщо здійснюється шляхетний вчинок, який не узгоджується з великою істиною, то, незважаючи на його шляхетність, він є марним; якщо утвердитися в намірі, але не здійснити його в турботах про те, що відбувається, хоча намір є людинолюбним, він є марним. Ефективність професійної підготовки перекладачів китайської мови актуалізується на практиці (Є Ши націлює на заняття практичними ділами і виступає проти пустих розмов).

Отож, зміст професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах педагогічної освіти України визначається відповідно до морально-етичних та ідеологічних норм китайської філософії й духовного життя. Коректне декодування теорій відомих учених – це вірний крок на шляху до успішного проведення переговорів, здійснення перекладу офіційно-ділової документації, реалізації міжкультурної комунікації в різноманітних сферах – культурно-освітній, науково-технічній, економіко-політичній, соціально-побутовій та інших. Розуміння глибинної сутності висловлювань носіїв іноземної (китайської) мови україномовними перекладачами сприяє правильному підбору лінгвістичних засобів перекладу китаємовного дискурсу будь-якої функціонально-стильової спрямованості.

Вищенаведений аналіз китайської філософсько-педагогічної літератури дозволяє дійти висновків, що професійно-мовленнєва підготовка майбутніх перекладачів-східнознавців передбачає оволодіння ними професійною комунікативною компетенцією: *лінгвістичною* (лексичною, граматичною, семантичною, фонологічною, орфографічною та орфоепічною компетенціями); а філософсько-педагогічні концепції відомих китайських діячів (Конфуцій, Мо Ді (Мо-цзи), Лао-цзи, Мен-цзи, Сюнь-цзи, Хань Фей-цзи, Дун Чжуншу, Чжу Сі, Є Ши, Вань Шоужень і Ван Фучжи) складатимуть *соціокультурний і прагматичний компоненти* підготовки студентів, які навчаються за спеціальністю «Переклад», оскільки зміст останніх двох компонентів:

1) корелює з традиційними китайськими правилами поведінки й морального перевиховання (розкриває зміст «базових доброчесностей», допомагає зрозуміти сутність суперечностей між «недоброю» та «доброю» людиною, характеризує види природи людини і т.і.);

2) виконує функції засобів, які мотивують оволодіння студентами знаннями, навичками та вміннями через навчання;

3) сприяє розвитку професійних навичок (завдяки запропонованим китайськими філософами-педагогами правил стосовно правильно організованих дій, спря-

мованих на здобуття знань, повторення вивченого матеріалу та осягнення речей тощо);

4) наголошує на значущість зв'язка між теорією та практикою;

6) розкриває сутність понять «знання» (природні, раціональні) та «пізнання»;

7) ознайомлює майбутніх перекладачів китайської мови з оригінальними критеріями перевірки знань в межах китаєзнавства;

8) репрезентує роль міркування, «здібностей» та «здатностей» в процесі досягнення студентами-китаєзнавцями вищого ступеня пізнання;

9) зумовлює розвиток уміння аргументувати дії (за допомоги виявлення логічних зв'язків у презентації інформації та зв'язків між причиною і наслідком, а також уміння «прилучати» доводи).

Автентичні тексти (як адаптовані, так і неадаптовані) із зазначених філософських проблем можна застосовувати як навчальні в межах дисциплін, що входять до освітньо-професійної програми підготовки майбутніх перекладачів китайської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Философия. Энциклопедический словарь, Абрамов А.И., Аверинцев С.С., Алешин С.С. и др. // А.И. Абрамов, С.С. Аверинцев, С.С.Алешин. – Издательство «Гардарики». – 2006. – 1072 с.
2. Бакаева Г. Є. Програма з англ. мови для професійного спілкування // [кол. авторів Г. Є. Бакаева та ін.]. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Philosophy. Encyclopedic dictionary, Abramov A.I., Averintsev S.S., Alyoshin S.S., and others // A.I. Abramov, S.S. Averintsev, S.S.Alyoshin. – Publishing House “Gardariki”. – 2006. – 1072 P.
2. Bakaeva G.Ye., English for Specific Purposes (ESP) National Curriculum for Universities // [composite authors G.Ye. Bakaeva and others]. – K. : “Lenvit”, 2005. – 119 p.

Popova O.V. Translator-orientalist: philosophical-and-pedagogical paradigm of the professional-and-speech training intended for the future translators of the Chinese language at a Ukraine's pedagogical institution of higher education

Annotation. The article is devoted to the problem of the future translator-orientalist training at a Ukraine's institution of higher pedagogical education through the prism of the philosophical-and-pedagogical paradigm. The prominent Chinese philosophical-and-pedagogical conceptions as well as the contents of the professional-and-speech training intended for the future translators of the Chinese language according to the fundamental Chinese philosophical-and-pedagogical conceptions are analyzed in the article.

Keywords: future translator-orientalist training, philosophical-and-pedagogical paradigm, the contents of the professional-and-speech training intended for the future translators of the Chinese language.

Попова А.В. Переводчик-востоковед: философско-педагогическая призма профессионально-языковой подготовки будущих переводчиков китайского языка в высшем педагогическом образовательном учреждении Украины

Аннотация. Статья посвящена проблеме профессионально-языковой подготовке будущих переводчиков-востоковедов в высшем педагогическом учреждении Украины в спектре философско-педагогической парадигмы. В статье анализируются ведущие китайские философско-педагогические концепции и содержание профессионально-языковой подготовки будущих переводчиков китайского языка в соответствии с базовыми китайскими философско-педагогическими концепциями.

Ключевые слова: подготовка будущих переводчиков-востоковедов, философско-педагогическая парадигма, содержание профессионально-языковой подготовки будущих переводчиков китайского языка.